

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

เป็นที่ยอมรับกันว่าในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยสื่อมวลชนมีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญในการแสวงหา นำเสนอข่าวสาร ข้อเท็จจริง และเหตุการณ์บ้านเมืองสู่ประชาชน โดยมุ่งหมายเพื่อประโยชน์สาธารณะอันเป็นการตอบสนองสิทธิที่จะรู้ของประชาชนเพื่อให้ประชาชนนำข่าวสารมากำหนดหนทางในการดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างอิสระและปลอดภัย และทำให้ประชาชนมีเสรีภาพในการพูด หรือการพิมพ์โฆษณา จึงกล่าวได้ว่าเสรีภาพในการรับข่าวสาร (สิทธิที่จะรู้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน) เป็นสิ่งที่ต้องมีมาก่อน และสื่อมวลชนก็นำมากล่าวอ้างในการแสวงหาข่าว นำเสนอข่าว ด้วยเหตุนี้จึงมีการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน อันได้แก่ เสรีภาพในการแสวงหาข่าวสาร เสรีภาพในการเขียน หรือการพิมพ์ เสรีภาพในการวิจารณ์ และเสรีภาพในการจำหน่ายแจก แต่อย่างไรก็ดีเสรีภาพของสื่อมวลชนก็มีข้อจำกัดที่เด็ดขาดปราศจากข้อจำกัด โดยหลักแล้วสื่อมวลชนมีข้อจำกัดในการเสนอข่าว เช่น เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อคุ้มครองสิทธิในชื่อเสียง เกียรติคุณและความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น

การที่สื่อมวลชนเผยแพร่ข่าวสารเหตุการณ์อันเกี่ยวกับคดีความผิดทางเพศอันเป็นเรื่องราว หรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับคดีหรือเกี่ยวข้องกับผู้ถูกกล่าวหา โจทก์หรือผู้เสียหาย ตลอดจนการดำเนินคดีอาญาโดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบ เพื่อเตือนให้ประชาชนระมัดระวังมิให้ตกเป็นเหยื่อของผู้กระทำผิด และเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนมีความสนใจมีส่วนร่วมในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม รวมถึงเป็นการตรวจสอบการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งถือได้ว่าเป็นการทำให้สมาชิกในสังคมเกิดความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย อันเป็นประโยชน์แก่สาธารณะ และเป็นคุณค่าของสังคมที่ประชาชนย่อมมีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะรู้ อนึ่งเนื่องจากผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศเป็นมนุษย์คนหนึ่งย่อมมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่จะได้รับการรับรองและคุ้มครองว่ามีสิทธิขั้นพื้นฐานที่บุคคลอื่นรวมถึงสื่อมวลชนต้องเคารพในสิทธิในชื่อเสียง เกียรติคุณ และสิทธิในความเป็นส่วนตัว เว้นแต่เรื่องราวที่เผยแพร่นั้นเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เช่นนี้สื่อมวลชนไม่มีสิทธิที่จะเสนอข่าวสาร

เรื่องราว และข้อเท็จจริงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศโดยทำให้ผู้เสียหายเสื่อมเสียชื่อเสียง และสูญเสียความเป็นส่วนตัวได้ตามอำเภอใจ

อย่างไรก็ดีเนื่องจากการนำเสนอและเผยแพร่ข่าวของสื่อมวลชนมิได้มุ่งหมายเพื่อประโยชน์แก่สาธารณะเท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงผลประโยชน์ในทางธุรกิจส่วนตัวด้วยเนื่องจากวงการสื่อสารมวลชนมีการแข่งขันกันสูง สื่อมวลชนจึงต้องนำเสนอข่าวสารในลักษณะที่ทำให้ได้รับความสนใจจากประชาชน คือ การนำเสนอข่าวโดยมีการเจาะลึกเนื้อหาข้อเท็จจริง มีการบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างละเอียด มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของผู้ตกเป็นข่าว หรือมีการใช้เทคนิคการรายงานข่าวโดยการแต่งเติม เสนอข่าวและภาพให้น่าตื่นเต้น เร้าอารมณ์และชวนให้ผู้รับสารติดตามซึ่งทำให้การรายงานข่าวเกิดความผิดเกี่ยวกับเพศมีลักษณะดังนี้ กล่าวคือ มีการบรรยายเหตุการณ์การกระทำความผิดทางเพศอย่างละเอียดโดยการแต่งเติม เสนอข่าวและภาพที่แสดงถึงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้เสียหาย หรือเผยแพร่ภาพถ่าย ชื่อ ที่อยู่ อาชีพ สถานที่ทำงาน สถานที่ศึกษา ชื่อของสมาชิกในครอบครัวของผู้เสียหาย หรือข้อมูลอื่นอันทำให้รู้ถึงตัวผู้เสียหาย เหล่านี้มีผลให้ผู้เสียหายเสื่อมเสียชื่อเสียง เกียรติคุณ และสูญเสียความเป็นส่วนตัวซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหาย

อนึ่งเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิในชื่อเสียง เกียรติคุณ และความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับเพศจึงมีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาควบคุมการเผยแพร่ข่าวของผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับเพศทั้งที่เป็นเด็กและผู้ใหญ่ และทั้งถูกทำร้ายทางเพศจากบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลภายนอกโดยกำหนดเป็นข้อจำกัดก่อน กล่าวคือ สื่อมวลชนจะไม่สามารถโฆษณาเผยแพร่ ข้อมูลส่วนตัวของผู้เสียหายในส่วนที่กฎหมายห้ามไว้โดยอัตโนมัติ อันได้แก่ ชื่อ ที่อยู่ สถานที่ทำงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี หรือการสืบสวนสอบสวนในการกระทำความผิด หรือข้อมูลอื่นที่สามารถระบุตัวผู้เสียหาย เป็นต้น ซึ่งทำให้ผู้เสียหายได้รับความคุ้มครองตั้งแต่ต้นมิใช่ปล่อยให้สื่อมวลชนโฆษณา เผยแพร่ก่อนแล้วจึงมาพิจารณาว่าการโฆษณา เผยแพร่นั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือไม่ ส่วนในประเทศไทยมีการควบคุมการเผยแพร่ข่าวผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับเพศโดยกำหนดเป็นข้อจำกัดก่อนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งให้ความคุ้มครองเฉพาะผู้เสียหายที่เป็นเด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ และตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ให้ความคุ้มครองเฉพาะผู้เสียหายที่ถูกทำร้ายทางเพศจากบุคคลในครอบครัวเท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีกฎหมายควบคุมการเผยแพร่ข่าวที่มีเนื้อหาเป็นการหมิ่นประมาทบุคคลที่ตกเป็นข่าวโดยให้สิทธิผู้เสียหายในการฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมันบัญญัติว่าข้อความหมิ่นประมาทที่ทำให้ผู้ตกเป็นข่าวเสื่อมเสียชื่อเสียง ถูกเกลียดชัง ถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม ถูกเหยียดหยาม หรือ สูญเสียความไว้วางใจหรือความน่าเชื่อถือจากสังคม ต้องเป็นข้อความอันเป็นเท็จซึ่งทำให้ผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับเพศไม่ได้รับความคุ้มครอง เนื่องจากการนำเสนอข่าวคดีความผิดเกี่ยวกับเพศที่ทำให้ผู้เสียหายเสื่อมเสียชื่อเสียงโดยมากมักกล่าวถึงเรื่องราวที่ผู้เสียหายประสบเหตุการณ์จริงอันเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นความจริง ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายหมิ่นประมาททางอาญาของประเทศอังกฤษและประเทศไทยที่บัญญัติให้ข้อความหมิ่นประมาทที่ทำให้ผู้ตกเป็นข่าวเสื่อมเสียชื่อเสียง ถูกเกลียดชัง ถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม ถูกเหยียดหยาม หรือ สูญเสียความไว้วางใจหรือความน่าเชื่อถือจากสังคมเป็นข้อความอันเป็นจริงหรือข้อความอันเป็นเท็จก็ได้ เช่นนี้การนำเสนอข่าวคดีความผิดเกี่ยวกับเพศโดยกล่าวถึงเรื่องราวที่ผู้เสียหายประสบเหตุการณ์จริงอันเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นความจริงที่ทำให้ผู้เสียหายเสื่อมเสียชื่อเสียงย่อมเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาททางอาญาของประเทศอังกฤษและประเทศไทยที่ผู้ตกเป็นข่าวสามารถฟ้องร้องคดีต่อศาลเพื่อให้สื่อมวลชนรับผิดชอบทางอาญา

แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยรับรองและคุ้มครองสิทธิในชื่อเสียง เกียรติคุณ และความเป็นส่วนตัวไว้แต่จากการศึกษาพบว่า มีเพียงพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ที่กำหนดเป็นข้อจำกัดก่อนเพื่อควบคุมมิให้สื่อมวลชนเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว หรือ ข้อความอันทำให้ผู้เสียหายเสื่อมเสียชื่อเสียง หากสื่อมวลชนฝ่าฝืนก็ต้องรับผิดชอบทางอาญา ส่วนมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเผยแพร่ข่าวของสื่อมวลชนโดยความผิดฐานหมิ่นประมาททางอาญานั้นเป็นการให้สิทธิฟ้องร้องสื่อมวลชนผู้ละเมิดสิทธิในชื่อเสียง เกียรติคุณของผู้เสียหายภายหลังจากที่มีความเสียหายเกิดขึ้นเท่านั้น

ส่วนกฎหมายเกี่ยวกับองค์กรสื่อมวลชนให้ความสำคัญกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชนโดยมิได้มีการควบคุมการเผยแพร่เนื้อหาโดยบทลงโทษทางอาญาปรากฏดังนี้ พระราชบัญญัติจรรยาบรรณการพิมพ์ พ.ศ. 2550 ที่ควบคุมสื่อสิ่งพิมพ์รวมถึงหนังสือพิมพ์ได้มีการควบคุมการเผยแพร่เนื้อหาข่าวที่เป็นการละเมิดต่อชื่อเสียง เกียรติคุณ และความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 มีการควบคุมมิให้เผยแพร่รายการที่มีเนื้อหาที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งในการศึกษานี้ย่อมหมายถึงการนำเสนอและ

เผยแพร่ข่าวผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับเพศที่จะก่อให้เกิดความไม่สงบในสังคม หากผู้รับใบอนุญาตไม่ตรวจสอบและปล่อยให้มีการออกอากาศ กรรมการซึ่งได้รับมอบหมายมีอำนาจสั่งให้ระงับการออกอากาศรายการนั้นได้ทันทีและหากพบว่าเกิดจากการละเลยของผู้รับใบอนุญาตจริงให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้ผู้รับใบอนุญาตดำเนินการแก้ไขตามที่สมควร หรืออาจพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตได้

อีกหนึ่งกรณีสื่อสารมวลชนให้ความสำคัญกับการควบคุมตนเอง ในการนี้องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยมีข้อบังคับการกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยว่าด้วยจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและการเผยแพร่รายการ พ.ศ.2552 เพื่อเป็นแนวทางการควบคุมการเผยแพร่ข้อความ ภาพ หรือเนื้อหาไม่ให้ล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเป็นส่วนตัวของผู้ตกเป็นข่าว หากฝ่าฝืนมีบทลงโทษทางวินัย ส่วนหนังสือพิมพ์จะถูกควบคุมโดยสภากาหนดหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ซึ่งมีการตราข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2541 เพื่อเป็นบรรทัดฐานทางจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ที่ต้องเคารพว่าในการนำเสนอและเผยแพร่ข่าวควรมีลักษณะใด แต่ไม่ได้กำหนดให้สื่อมวลชนทุกคนต้องปฏิบัติตามแต่ขึ้นอยู่กับความสมัครใจและไม่มีบทลงโทษแต่อย่างใดจึงทำให้ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมไม่มีสภาพบังคับและไม่อาจควบคุมสื่อมวลชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนในการเผยแพร่ข่าวคดีความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นประโยชน์แก่สาธารณะ ในแง่ของการเตือนสมาชิกในสังคมให้ระมัดระวังมิให้ตกเป็นเหยื่อ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนร่วมมือป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและตรวจสอบการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับสิทธิในชื่อเสียง เกียรติคุณและความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับเพศจึงเสนอแนะว่าการนำเสนอข่าวในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศควรมีขอบเขตดังต่อไปนี้

1. ไม่ควรนำเสนอภาพ ชื่อ ที่อยู่ สถานที่ทำงาน สถานศึกษา ชื่อบิดา มารดา หรือญาติของผู้เสียหาย หรือหลักฐานอื่นอันทำให้ระบุตัวผู้เสียหายในคดีเกี่ยวกับเพศได้เพราะการระบุรายละเอียดเหล่านั้นนอกจากจะไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะแล้วยังทำให้ผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศได้รับความอับอาย เสื่อมเสียชื่อเสียง สูญเสียความเป็นส่วนตัว และอาจทำให้ผู้เสียหายเสี่ยงต่อการถูกแก้แค้นจากญาติของผู้กระทำความผิด หรือ จากตัวผู้กระทำความผิดเองหากยังไม่ถูก

จับกุม และทำให้ผู้เสียหายไม่กล้ามาแจ้งความดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเนื่องจากกลัวว่าเรื่องราวของตนจะถูกเปิดเผยต่อสาธารณะโดยสื่อมวลชน

2. การนำเสนอข่าวในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศของสื่อมวลชน ควรนำเสนอเฉพาะชื่อนามสกุล ที่อยู่ของผู้ต้องหา ลักษณะการกระทำความผิดโดยไม่ต้องบรรยายรายละเอียดการกระทำทางเพศที่ผู้ต้องหากระทำต่อผู้เสียหายเพราะจะเป็นการทำร้ายผู้เสียหายซ้ำสอง สถานที่เกิดเหตุ รายละเอียดเกี่ยวกับการจับกุม การสืบสวนสอบสวนและพิจารณาคดีของศาลเพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงพฤติการณ์ของผู้กระทำผิด และระมัดระวังมิให้ตกเป็นเหยื่อของผู้กระทำผิดอีกในอนาคตอันเป็นการป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

3. เพื่อเป็นการป้องกันมิให้สื่อมวลชนนำเสนอและเผยแพร่ข่าวโดยละเมิดต่อสิทธิในชื่อเสียงเกียรติคุณและความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับเพศตั้งแต่แรก โดยไม่ต้องรอให้มีการคุ้มครองเมื่อผู้เสียหายถูกละเมิดสิทธิแล้วจึงนำคดีมาฟ้องศาลเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาททางอาญา และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศกล้านำคดีมาร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยไม่ต้องกลัวว่าเรื่องราวของตนจะถูกเปิดเผยต่อสาธารณะโดยสื่อมวลชน ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะให้บัญญัติกฎหมายโดยเฉพาะสำหรับผู้ใดซึ่งรวมถึงสื่อมวลชนที่เผยแพร่ภาพ ชื่อ ที่อยู่ สถานที่ทำงาน สถานศึกษา หรือหลักฐานอื่นอันทำให้สามารถระบุถึงตัวผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศเป็นความผิดฐานหนึ่งในประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะความผิดเกี่ยวกับชื่อเสียงโดยผู้ศึกษานำกฎหมายอาญาของมลรัฐฟลอริดา¹ ที่ให้ความคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว รวมถึงสิทธิในชื่อเสียง เกียรติคุณของผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศครอบคลุมทุกกรณี กล่าวคือ ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศทุกประเภทและให้ความคุ้มครองผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงมาพัฒนาเพื่อปรับใช้กับประเทศไทยโดยบทบัญญัติกฎหมายควรมีรายละเอียดดังนี้

“มาตรา ห้ามมิให้ผู้ใดพิมพ์ กระจ่ายเสียง หรือ โฆษณา ชื่อ ที่อยู่ หรือข้อเท็จจริงอื่นอันทำให้ระบุถึงตัวผู้เสียหาย หรือข้อมูลของผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษ...”

¹ โปรดดูภาคผนวก ง